

Sygn. akt I NKRS 65/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)
SSN Oktawian Nawrot (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z odwołania M. M.
od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr (...) /2020 z dnia 20 listopada 2020 r.
w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 28 lipca 2021 r.

**uchyla zaskarżoną uchwałę w części, w zakresie słów
"z dniem 2 lipca 2020 r."**

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa (dalej również: Rada lub KRS) uchwałą nr (...) /2020 z dnia 20 listopada 2020 r. przeniosła w stan spoczynku sędziego Sądu Rejonowego w G. M.M.

W uzasadnieniu uchwały podniesiono, że Kolegium Sądu Okręgowego w L. uchwałą z 8 lipca 2020 r. wniosło o przeniesie sędziego M. M. w stan spoczynku w trybie art. 70 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2020, poz. 365 ze zm.; dalej: p.u.s.p.). Zwracając się o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, Kolegium Sądu Okręgowego w L. przedstawiło orzeczenie lekarza orzecznika

ZUS Oddział w L. z 2 lipca 2020 r. (nr akt (...)) stwierdzające, że sędzia M. M. jest trwale niezdolny do pełnienia obowiązków sędziego z powodu choroby lub utraty sił.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także jednomyślne stanowisko zespołu członków KRS, Rada oceniła, że w sprawie spełnione zostały przesłanki warunkujące przeniesienie sędziego w stan spoczynku, wynikające z art. 70 § 1 p.u.s.p. i stosunkiem głosów 11 „za”, przy braku głosów „przeciw” i 2 głosach „wstrzymujących się”, podjęła uchwałę o przeniesieniu w stan spoczynku sędziego M. M. z dniem 2 lipca 2020 r.

Sędzia M.M. wniósł odwołanie od uchwały KRS, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 70 § 1 p.u.s.p. w zw. z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j. Dz.U. 2021, poz. 269; dalej: u.KRS) poprzez błędną jego wykładnię, polegającą na przyjęciu, że zaszła wyjątkowa okoliczność uzasadniająca przeniesienie w stan spoczynku z datą wsteczną, tj. z datą 2 lipca 2020 r., podczas gdy prawidłowa interpretacja powołanego przepisu powinna prowadzić do stwierdzenia, że przeniesienie w stan spoczynku skarżącego nastąpi w dniu prawomocności uchwały KRS,

2. naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 327¹ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS, gdyż uzasadnienie uchwały Rady nie spełnia wymogów wskazanego przepisu co uniemożliwia poddanie uchwały kontroli instancyjnej i zweryfikowanie toku rozumowania Rady w zakresie stwierdzenia wyjątkowych okoliczności uzasadniających przeniesienie sędziego M.M. w stan spoczynku z datą wsteczną,

3. naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS i art. 70 § 1 p.u.s.p., poprzez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, że w okolicznościach sprawy zachodziły podstawy do przeniesienia sędziego w stan spoczynku z dniem wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS, tj. 2 lipca 2020 r., a nie z dniem prawomocności uchwały KRS.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonej uchwały przez przeniesienie skarżącego w stan spoczynku z datą prawomocności uchwały, ewentualnie o jej uchylenie w tej części i przekazanie sprawy KRS do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na odwołanie Rada, pismem z 31 marca 2021 r., wniosła o jego oddalenie w całości, jako pozbawionego uzasadnionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 70 § 1 p.u.s.p. nie rozstrzyga o dacie przeniesienia sędziego w stan spoczynku w przypadku stwierdzenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych trwałej niezdolności sędziego do pracy z powodu choroby lub utraty sił. Wskazany przepis określa warunki konieczne do przeniesienia sędziego w stan spoczynku, są to:

1. wystąpienie choroby lub utraty sił,
2. uznanie sędziego przez lekarza orzecznika ZUS za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego z uwagi na wystąpienie okoliczności wskazanych w pkt. 1,
3. złożenie przez sędziego albo kolegium właściwego sądu wniosku o przeniesienie sędziego w stan spoczynku.

Stosownie do treści art. 73 § 1 p.u.s.p. decyzję w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku podejmuje Krajowa Rada Sądownictwa.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego Rada nie powinna rozstrzygać o przeniesieniu sędziego w stan spoczynku bez uzyskania wyjaśnień zainteresowanego sędziego (z wielu zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2003 r., III KRS 3/03). Ponadto Rada obowiązana jest ocenić moc dowodową orzeczenia lekarza orzecznika ZUS dotyczącego trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego (z wielu zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2005 r., III KRS 9/04).

W świetle powyższego rozważyć należy czy uchwała Rady o przeniesieniu sędziego w stan spoczynku może wywoływać skutki wsteczne, czy też dopiero na przyszłość, a także ustalić jaka, w świetle obowiązujących norm prawnych, jest zasada w tym względzie.

Przed wszystkim wskazać należy, że przywołane wyżej przepisy p.u.s.p. służą realizacji konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziów wyrażonej w art. 180 ust. 1 Konstytucji RP. Zasada ta bezpośrednio powiązana jest z normą art. 179 Konstytucji RP, zgodnie z którą sędziowie powoływani są na czas nieokreślony. Powyższe przekłada się na gwarancje swobody sprawowania wymiaru

sprawiedliwości i wykonywania innych funkcji sędziowskich, a przez to stanowi element konstytucyjny gwarancji zasady niezawisłości. Jak jednocześnie bezpośrednio wskazał ustrojodawca w art. 180 ust. 3 zd. 1 Konstytucji RP sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie jego urzędu choroby lub utraty sił. Tym samym uznać należy, że wystąpienie wskazanych okoliczności prowadzić może do przeniesienia sędziego w stan spoczynku, w ramach trybu określonego w ustawie (art. 180 ust. 3 zd. 2 Konstytucji RP), z zachowaniem konstytucyjnych gwarancji nieusuwalności sędziów. Podkreślić przy tym należy, że ustawodawca konstytucyjny posłużył się sformułowaniem „sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku”, które jednoznacznie wskazuje, że przeniesienie to może nastąpić także wbrew woli sędziego, na podstawie decyzji uprawnionego organu. Za taką konstrukcją stoi słuszne założenie, znajdujące podstawy w aksjologii konstytucyjnej, w tym w szczególności zasadzie prawa do sądu, iż sędzia powinien być zdolny do pełnienia obowiązków sędziowskich. Zdolność ta, jak bezpośrednio wskazuje art. 61 § 1 pkt 4 p.u.s.p., odnosi się także do stanu zdrowia obejmującego zarówno cechy somatyczne, jak i psychologiczne.

Z przytoczonych przepisów p.u.s.p., jak i dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego (z wielu zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2017 r., III KRS 25/17), jednoznacznie wynika, że sędziego w stan spoczynku przenosi wskazany w ustawie organ, nie zaś lekarz orzecznik ZUS. Do obowiązków wskazanego w ustawie organu należy zaś ocena mocy dowodowej orzeczenia lekarza orzecznika ZUS, dotyczącego trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. Konsekwentnie samo orzeczenie lekarza orzecznika ZUS *de iure* nie wywołuje skutku prawnego w postaci przeniesienia sędziego w stan spoczynku, a jedynie otwiera możliwość jego przeniesienia w stan spoczynku przez uprawniony organ co naturalnie wiąże się z istotą stanu spoczynku, czyli ukształtowaniem szczególnego statusu prawnego, na który składają się zarówno przysługujące sędziemu w stanie spoczynku prawa, jak i dotyczące go ograniczenia (zob. postanowienie TK z 29 czerwca 2000 r., Ts 118/99; wyrok TK z 12 grudnia 2001 r., SK 26/01).

Jednocześnie przyjęta przez ustawodawcę logika, umożliwiająca zainteresowanemu sędziemu zarówno sprzeciw od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS do właściwej komisji lekarskiej ZUS (art. 70 § 3a p.u.s.p.), jak i odwołanie do Sądu Najwyższego od decyzji Rady, podjętej po ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności orzeczenia lekarza orzecznika ZUS, nakazuje przyjąć, że uchwała Rady wywołuje skutki na przyszłość, nie zaś wstecz. Mechanizm ten zabezpiecza konstytucyjne gwarancje nieusuwalności sędziów, a przez to niezawisłości sędziowskiej. Odnotować przy tym należy, że praktyka wskazywania przez Radę w uchwale konkretnej daty przejścia sędziego w stan spoczynku jest niewłaściwa. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje bowiem z dniem prawomocności uchwały KRS, zaś na fakt ten mają wpływ okoliczności, których Rada nie jest w stanie przewidzieć w chwili jej podejmowania, jak wniesienie odwołania od uchwały na podstawie art. 73 § 2 p.u.s.p.

Przenosząc powyższe na realia ocenianej uchwały wskazać należy, że podejmując uchwałę o przeniesieniu sędziego S. M. w stan spoczynku z datą wsteczną Rada odstąpiła od zrekonstruowanej wyżej zasady. Tym samym za zasadny uznać należy zarzut naruszenia art. 70 § 1 p.u.s.p. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS.

Za zasadny uznać również należy zarzut naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 uKRS, przez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, że w okolicznościach sprawy zachodziły podstawy do przeniesienia sędziego w stan spoczynku z dniem wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS. Wprawdzie w starszym orzecznictwie i piśmiennictwie podkreślano, że postępowanie w sprawie odwołania od uchwały Rady prowadzone jest na podstawie przepisów o skardze kasacyjnej, zawartych w Kodeksie postępowania cywilnego, a tym samym podstawą odwołania nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (M. Dębska, *Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, LEX 2013, komentarz do art. 44). Od tak rygorystycznego poglądu Sąd Najwyższy jednak odszedł. „Poglądy o stosowaniu tych ograniczeń w postępowaniu odwoławczym (np. wyroki SN z 14 marca 2002 r., III KRS 1/02 i z 19 stycznia 2005 r., III KRS 10/04) uległy zmianie. W judykaturze zwrócono bowiem uwagę, że poddanie odwołania ścisłym

rygorom kasacyjnym spowodowało, iż zakres sprawowanej przez Sąd Najwyższy kontroli zgodności z prawem zaskarżonej uchwały był niezwykle wąski. Odwołujący w postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie mógł podnosić żadnych argumentów dotyczących oceny dowodów i ustaleń faktycznych dokonanych przez Krajową Radę Sądownictwa ani też powoływać nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy był związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę wydania zaskarżonej uchwały. Dlatego Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2007 r., III KRS 5/07, dotyczącym decyzji Rady w sprawie przeniesienia sędziego w stan spoczynku, stwierdził, analizując wcześniejsze stanowisko tego Sądu co do zakresu podstaw odwoławczych i konfrontując je z prawem do sądu wynikającym art. 45 Konstytucji RP, że w istocie pozbawia ono odwołującego możliwości uruchomienia procedury gwarantującej pełną merytoryczną kontrolę sądową prawidłowości uchwał podejmowanych przez Radę w tym zakresie. Dlatego też dopuścił badanie, czy Rada podejmując uchwałę wywiązała się z obowiązku wszechstronnego rozważenia sprawy na podstawie całego zebranego materiału dowodowego, do czego zobowiązywały ją przepisy postępowania obowiązujące przed Radą. Ten kierunek orzecznictwa, wyłączający w istocie stosowanie w postępowaniu odwoławczym art. 398³ § 3 k.p.c., znalazł potwierdzenie w późniejszym orzecznictwie, czego przykładem może być wskazany w pkt 12 komentarza do tego artykułu wyrok SN z dnia 27 marca 2012 r., III KRS 5/12” (M. Niezgódka-Medek, (w:) M. Niezgódka-Medek, R. Pęk, *Krajowa Rada Sądownictwa. Komentarz*, LEX 2013, komentarz do art. 44). W wyroku z 30 grudnia 2020 r., I NO 7/20, Sąd Najwyższy stwierdził wprost: „nie ma natomiast zastosowania w zakresie odwołań od uchwał KRS przepis art. 398³ § 1 k.p.c., regulujący kwestię podstaw kasacyjnych, gdyż w przypadku odwołań od uchwał Rady podstawy te są określone w art. 44 ust. 1 u.KRS” (zob. również wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2014 r., III KRS 49/14). Naturalnie w orzecznictwie w dalszym ciągu wskazuje się, że podstawą odwołania od uchwały KRS nie mogą być wyłącznie – stanowiące wyraz subiektywnych odczuć skarżącego – zarzuty, które dotyczą ustalenia faktów lub oceny dowodów w sprawie (z wielu zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 6 maja 2015 r., III KRS 16/15; 17 lipca 2014 r., III KRS 17/14). Konsekwentnie samo niezadowolenie lub subiektywne poczucie pokrzywdzenia

skarżącego nie stanowi uzasadnionej lub usprawiedliwionej podstawy odwołania od uchwały KRS. To do Rady należy bowiem ocena mocy dowodowej materiału zgromadzonego w sprawie, w tym w szczególności orzeczenia lekarza orzecznika ZUS dotyczącego trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego. Rację jednakże ma skarżący, że Rada orzekała w sposób dowolny, albowiem z żadnej z przytoczonych w uchwale okoliczności faktycznych, jak i prawnych nie wynika możliwość przeniesienia sędziego w stan spoczynku z datą wsteczną.

W świetle powyższego bezprzedmiotowe stało się odniesienie do zarzutu naruszenia art. 327¹ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS uchylił uchwałę w zaskarżonej części uznając jednocześnie za niecelowe przekazanie jej Radzie do ponownego rozpatrzenia.